

Mit értünk "divat" alatt?

A divat szó a régi div törzsből származik, melynek jelentése: erőben lenni, virulni, diadalmaszkodni. Németül Mode, a divat, mely szó a latin modus-ból származik; e szó a magyarba is átment mód alakban s jelenti a diadalmas, viruló életformát, mely más életformát kiszorít. Divat tehát az uralkodó életforma. A szó használata főleg a ruházatra terjed ki, de szinte nincs az emberi életnek egyetlen területe, melyben divat nem volna. Vannak divatköltők, divatos festők és szobrászok, divatos színésznők, színészek, atléták, szónokok, papok, hómérok, nézetek, szavak, nyelvek, szólásmódok, közmondások, erkölcsök vagy erkölcstelenségek, butorok, életformák, városrendezési elvek, fürdők, kiránduló helyek, ételek receptek, sőt betegségek, arcszínek, barnított bőrszín, hajszínek, frizurák, illatok, festékek és festésmódok, melyeket a nők magukra alkalmaznak; de a legnagyobb változatban ruhadivatok, melyek a szabó-ipart felvirágoztatták s minden a ruhaanyaggal foglalkozó szakmának nagy virágzást tettek lehetővé. Ha a szokás az egyéni izléshez, a kényelemhez vagy egészségi követelményekhez, az illem- és szégyenérzethez igazodik, akkor nem nevezzük divatnak; mert a divat feltétele a kiszámíthatatlan szeszély.

Mi a divat eredete s rövid története?

Mérsékeltébb mértékben divat minden időben volt; de az ugynevezett "divatőrület" az újabb kor vívmánya. Divatőrület alatt a divatnak azt az állapotát értjük, amelyben a divat elveti a józan éssz, az erkölcs, az egészség, a szépség követeléseit és mindezek ellenére a divatos divatforrások parancsához igazodik. Az ilyen divathóbortnak eredete XIV Lajos francia király korába vihető vissza, kinek nevéhez két nagy tény fűződik. Az egyik nagy tett a nantes-i ediktum visszavonása volt, mellyel a protestánsoknak ez a leszármazottja kirántotta a francia protestánsok alól a törvényesség alapját s őket az uralkodók vad és gonosz kényszerének vetette alá. XIV Lajos e tetté-

vel nemcsak százezrek nyugodt, békés életét szüntette meg s tette a százezreket üldözött vadakká, hanem Franciaországot megfosztotta legszorgalmasabb, leghüségesebb, legmegbízhatóbb polgáraitól, amennyiben őket vagy elpusztította, vagy idegen országba való menekülésre kényszerítette. A nantesi ediktumot XIV Lajos öse, IV Henrik adta ki, aki reformárusnak született, de a fejedelmek könnyelmű erkölcsi életét örökölte. Ez a könnyelműség vitte rá, hogy amikor a protestánsok élén Páris előtt állott, hogy az üldözötteket diadalra vezesse, ezzel a szóval: "Páris megér egy misét" elárulta a benne bizó népet és megalkudván a római hitűekkel, áttért római katolikussá, de a protestánsok szabadságát a Nantes városban kiadott rendelettel biztosította. A fejedelmi kényen alapuló szabadságot azonban könnyen félreszoríthatja a szintén fejedelmi kényen alapuló üldözés és ez be is következett, amikor IV Henrik családjának erkölcsi könnyelműsége a "Lajosokban" tetőfokát érte el. XIV Lajos idejében a középkori nemesség uralkodó félreszorította a tehetségesebb és szilárdabb anyagi helyzetű polgárság, a "burzsoázia" s ekkor XIV Lajos a folyamatot megállítani nem tudván, úgy mentette az elpusztulástól másik nagy tettel a nemességet, hogy királyi fizetéssel udvaroncokká tette őket, vagyis a népek árverésén a divatból kiment nemességet megvásárolta magának udvari csebecbecské. E pénzen vásárolt emberi lelkek előtt más életcél nem lebegett, mint a külső udvari élet fényének emelése. Ez a céltalanság léhává tette a nemesség életét éppen úgy, mint elérendő céljait. A női szépség félreszorította a női szemérmest s az udvarban a törvényes feleség mellé odaemelkedett az ágyas, a szerető, sőt szépségével és ügyességével azt sokszor félreszorította. Divatos lett a finom sikamlós beszéd, mely a szemérméből és tisztességérzetből etikettet csinált, azaz lehetővé tette, hogy az emberi illendőség és az isteni illendőség külön utakon haladjanak s az udvariaság és a divatos izlés köpönyege alatt az erkölcsi aljasság és a gyilkos gyűlölet utat találjanak a finom társaságokba. Erre az egész emberiség ellen elkövetett merényletre csak egy létalapjától megfosztott, léha céltalan életre kárhoztatott néposztály volt képes, amelynek lelkét a fejedelmi

pénz magának vásárolta meg. Ekkora fényűzéshez persze óriási pénz kellett, mi maga után vonta az elnyomottak lelkiismeretlen kifosztását, irtózatos adóterhek kivetését, mit a burzsoázis éleselműjsége és az isteni alapból a reformáció üldözésével megfosztott erkölcsisége tett lehetővé, mely ezzel a szolgálattal a fejedelmek és a tőle tartott nemesesség számára nélkülözhetetlenné és szövetségessé tette a polgári osztály kiemelkedő tagjait. XIV Lajos és utódai udvari fénye, könnyű szenteskedése és erkölcs nélküli finomsága oly hatással voltak még bigott vallásosságukról híres idegen fejedelmi udvarokra is, vagyis a finom erkölcstelenség mérge úgy hatott, hogy még a franciákkal szemben ellenséges országokban s uralkodó házakban is divatos lett a francia felfogás és többek között a ruhadívat. Amit a párisi kokottok /félvilágiak/ kitaláltak, azt finomnak tartotta mindenki s ezeken keresztül terjedt el sokszor a rut és egészségtelen, az erkölcstelen és szemérmetlen is. Ha valamire kimondták, hogy divatos, azt ész nélkül kellett még akkor is, ha esztelen, káros és gonosz volt is az ujtítás. A divat parancsa ellen nem volt lehetséges fellázadni többé. Hogy mit végzett el a divat, arról a mai öregek számolhatnak be, kiknek ifju korában a nők és férfiak még külön fürödtek, a nők bokáig elfedték magukat. Tisztességes nő csak oly szépítőszeret használt, amelyek láthatatlanok voltak: ma pedig a divat levetkőztette még a tisztességes, még az istenfélő nőket is. Ma együtt fürödnek majdnem meztelenül a férfiakkal, sőt meztelenségüket kivitték az utcára, a sötéthyelyekre is, úgyhogy ma nem azért vetkőznek le a nők, hogy fürödhessenek, hanem azért, hogy meztelenül mehessenek a férfiak elé; ma a nők a vademberek és cirkuszi bohócok módjára festik ki magukat s a festéssel leveszik magukról a természetes szépségnek és kivábatosságnak minden nyomát. Ma erkölcsösnek mondott vagy magukat annak hívó asszonyok minden belső tiltás nélkül teszik azt, amit régebben a finom kokottok sem tettek meg. Ezt művelte a divat! Amit filozófiával, hamis vallások hirdetésével a sátán nem tudott elérni, azt elérte könnyen, ellenállás nélkül, rövid idő alatt a divattal s akik ebben sátán uttörő követői és eszközei voltak, azok, mint egyszer a Paradicsomkertben, újra a nők voltak. Ádám pedig evett az Évától neki nyuj-

tott almából és azt igen jóízűnek találta. Nézz meg egy Bibliát olvasó s imádkozó varrónőt vagy női szabót: imádkozik, hogy Isten áldja meg és jutalmazza meg bő ke resettel azért, hogy a párisi kokottoktól kitalált divat szerint ő is résztvesz az erkölcsök szétrombolásában, a paráznság indulatainak fölkavarásában, ahogy azt a Fenénél sokkal divatosabb pogány istennő diktálja, kinek neve: Divat. Nézd meg a keresztyének konferenciáin a fiatalikat, kik levetkőzve veszik ajkukra Isten nevét s míg parázna pillantással mérik a másikat, megtérésre hívják őket és folytatják azok lelkében a szintén divatos "vesezést", magyarrá fordítva: a másik lelkében végzett, legtöbbször eszteken és ostoba turkálást. Ezek a történelmi tények, melyek a divat kifejlődésének utját jelzik s így emelkedett az emberiség fölé egy ujkori bálvány, melyet a régebben élő emberek alig ismertek: a szent és érinthetetlen DIVAT!

Mi a divat lélektani háttere?

A divat lélektani háttere nyilván a tömegszuggeráció, mely más alakban is és más korszakokban is az emberek közös életének egyik leghatékonyabb formáló s alkotó tényezője volt s így a divatot a kor-szellem egyik fontos megnyilatkozásának kell tartanunk. A divat a lelkek fejlődésének egyik gyümölcse s az emberi lélek fejlődésének egyik jellegzetes tünete. Az a tény, hogy az észszerűség, egészségi hasznosság és erkölcsi tisztesség szempontjait az ostoba hóbort és az értelem nélküli szeszély félre tudja szorítani, hogy az ember az igazán széptől is le tud mondani a feltűnést, mely a figyelmeztet magára hívja; hogy az emberiség -nem törődve a politikai hatalommal- divatját a legerkölcstelenebb uralkodó háztól vette s egy oly társadalmi réteg bolond követője lett, amely anyagi és szellemi tekintetben egyaránt méltatlannak bizonyult a vezetésre: mind azt mutatják, hogy az emberi lélek nem emelkedik, hanem süllyed s hogy az emberi fejlődést olyan szellemi hatalom vezeti, amely nem a jó, a nemes, az észszerű felé viszi az embereket, hanem megcsufolja őket. Azt mutatja továbbá, hogy ezzel a szellemi hatalommal szemben az emberi lélek tehetetlen. Végül azt mutatja, hogy az ember fejlődésében oly mélységek felé közeledik, melyeket nem ösmer, de amelyek borzalmasokká lehetnek, mert előkészítők a vakság és fele-

lőtlenség. A divatmajmolás s későbbi fokán a divat-
örület arról győzik meg az embert, hogy amikor az
előtte álló utirányt meghatározza, nem kell megkér-
deznie értelmét, nem kell hallgatnia erkölcsi és
szépérzékére, hanem egyedül azt kell néznie, merre
megy a többség. A divat a legkitünőbb és legalkal-
masabb eszköz annak elérésére, hogy egy felsőbb ha-
talom az emberiséget orránál fogva tudja vezetni,
vagy -amint a Jelenések könyvében olvassuk- vala-
mely hatalom farkával seperhesse őket, ahová akarja
és amikor neki tetszik. A divattal az emberből maj-
mot lehet csinálni, aki magára vesz nevetséges és
izléstelen öltözetet is, ha az divatos, azaz ha a
többség úgy csinálja. A divattal a tisztességes asz-
szonyt rá lehet bírni arra, hogy az emberek elé o-
lyan meztelenül menjen ki, ahogy csak a szegylene-
len és erkölcstelen asszonyok tették azelőtt. A di-
vattal memlegesíteni lehet a hagyomány, az átörök-
költ erkölcs és a Biblia hatását s az embereket a
gonosz akaratnak való engedelmességre rá lehet ven-
ni.

A divat lelki háttére ennél fogva egy nagy lelki
elerőtlenedés, mellyel az emberi lélek gyávan és meg-
alkuvásszerűen a saját maga vezetését kiereszti ke-
zéből és átengedi magát ismeretlen szellemi akarat-
nak, mely felől tisztában nincs, mert hogy nem a pá-
risi kokottok, hogy nem a Lajoások, hogy nem a női
szabók és kereskedők tartják kezükben a vezetést,
hanem ezek is szájalomra máltó és becsapott áldoza-
tai egy láthatatlan vezetésnek, afelől semmi kétsé-
ge nincs annak, aki a világ berendezését és a tör-
ténelem rejtett rugóit ismeri. A divat teremtette
lelki eredmények a következők: 1/ az értelemnek, ne-
mes indítókoknak az emberi életvezetésből való ki-
zárása; 2/ való engedelmességre való nevelés, még ha
az esztelen és káros is; 3/ hozzászoktatás ahhoz,
hogy az ember gondolkodás nélkül menjen előre.

Ki a divat értelmi szerzője s mi annak célja?

Az emberi történelem mögött a Biblia szerint
két szellemi hatalom rejtőzik meg s verseng egy-
mással annak vezetéséért: a tiszta és a tisztáta-
lan szellemség, vagy világosság és sötétség. Hogy a
történelmet nem a "véletlen" alakítja, azt annak cso-
dálatos törvényszerűsége bizonyítja: ugyanaz a tör-

vényszerűség, mely a világ anyagi és testi felépi-
tésének is jellemzője. Évezredek óta tanulmányoz-
ták az orvosok az emberi testet, a teremtés legtö-
kéletesebb gépezetét, mely egy rejtelmes és ismer-
etlen világ határmegyén áll, amelynek törvé-
nyeit csak sejti, de nem ismeri az ember. Évezredek
tanulása után az emberi test sok működése még
mindig rejtély a tudósok előtt. Az emberi testnél
sokkal tökéletlenebbek azok a gépek, melyekkel az
ember saját testének működését kiegészíteni pró-
bálja, mégis az emberi szellem csodálattal áll ön-
magával szemben. Hogy a modern technika gépeit ki-
tudta találni. Ebben az önnéplésben feleli az
ember, hogy minden gépezete csak a természetben
mőködő csodás és csak kis részben ismert erők és
törvények kihasználása, a természet működésének
gyenge, tökéletlen utánzata. Mégis, míg önmagát ün-
nepli, a természetet vak és véletlen események e-
redményének tartja, hogy a természet fölé emelhes-
se gépeit. Akinak szeme van a látásra, az látja,
hogy egy végtelen Értelem árnyékában élünk, kuta-
tunk és küzdünk, ki erkölcsi s művészi téren is
gazdagabb és nagyobb, mint az ember! Gazdagabb?
Nem! Végtelenül gazdag és az emberrel össze nem
hasonlítható! Azt sem lehet azonban tagadni, hogy
az embervilágban e végtelenül bölcs és jó Értelem
mellett működik egy sarlatán, akinek lényge a blas-
phémia, azaz a hirtontás, kereskedői nyelven: hitel-
rontás. Ez a hitelrontás azt a célt szolgálja, hogy
az emberek ne sejtjenek a teremtés mögött és saj-
ját létük mögött egy hatalmas, végtelenül jó és
bölcs Alkotó. Ahhoz ne közöledjenek és azt ne i-
mádják. E céllal az embereket ez a sötét és sötét-
ítő hatalom igyekszik elszoktatni a gondolkodás-
tól és józan következtetéstől, mellyel evilágban
helyzetüket és kötelezettségeiket, főleg a hája kö-
teleességét meg tudják itélni. A világ mögött mőkö-
dő gonosz szellemi hatalom, mely a Teremtő ellen
láza és lázit, az embert hiuságánál fogva ejti
rabul s bírja rá, hogy értelmét és erkölcsiségét
félre vetve vakon és értelmetlenül törjön előre,
hogy a többségtől valahogy el ne maradjon és el-
maradt, előre nem haladó embernek ne názzék. Az or-
vosprofesszort rá tudja venni a sötétség butító
hatalma, hogy amíg csodálatot követel maga iránt,

ki az emberi test törvényeit felfedezi, sötét tudatlanságnak s elmaradottságnak nyilatkoztassa, ha valaki azt meri csodálni, ki ezeket a törvényeket megalkotta és kigondolta. Szerintük csodálatos tehát az értelem, mely az alkotó utjait követi, de csak vak és ostoba véletlen, hogy ezek az utak előállottak. Ugyanez a törekvés áll a divat ostobaságai mögött is. Az embernek meg kell tanulnia, hogy a többség útján menjen és ne kérdezze: hová? miért? Az embernek géppé kell válnia, mely parancsokra, drótonrágatva alkot, de semmit sem kérdez s odamegy, ahová a tömeg. A tömeg pedig nem gondolkodik, nem mérlegel, hanem csak menetel. A spíritiszta médiumnak meg kell tanulnia, hogy adja oda magát gondolkodás nélkül a jelentkező szellemi vezetésnek és az átlag-embernek meg kell tanulnia, hogy ne gondolkozzék; ne kérdezze, miért; ne vizsgálja, hogy hasznos-e, káros-e, csak menjen a többség után, ha egyszer kiadják a jelszót: ez a divat! Ez a divat szó azt jelenti magyarul, hogy erőben lévő, sikert adó, viruló; az emberek tudatában azonban éppen úgy nem jelent semmit, mint a német Mode vagy a latin modus; vagyis a divat szó azt jelenti: "ne kérdezd miért!" "hidd el, ez jó, ez szép, ez hasznos, még ha pontosan az ellenkezőnek látszik is. Ne kérdezd, csak kövesd. Kövesd azokat, akik neked a divat útját mutatják és a célt éppen úgy nem ismerik. A divattal való vezetésnek célja tehát az emberiségnek ahhoz szoktatása, hogy nyáj módjára vakon menjen olyan cél felé, amelynek értelmét nem látja.

Mi a keresztyén szabadság?

Isten nem vak embereket akar Magának nevelni, hanem látókat s azért a testi és szellemi vakoknak visszaadja látásukat. Isten nem dróton rágatott bábokat és nem kényszerrel vezetett rabokat akar, hanem az embereknek visszaadja szabadságukat, hogy maguk döntsék el, a világosság vagy a sötétség útját választják-e. A keresztyén szabadság tehát nem mindenhatóság, hogy az ember mindent megtehessen, amit akar; hanem a keresztyén szabadság teljes felelősségérzet, felelősségtudat, mely az embert képessé teszi arra, hogy szívében Istennek ellenálljon vagy Neki engedelmeskedjék. A keresztyén sza-

badssághoz hozzátartozik az ismeret, vagyis helyzetének, rendeltetésének, jövőjének és a világ jövőjének megismerése, hogy maga válassza ki, kinek a vezetése alatt akar előre haladni. A keresztyén életben soha sincs divat, mert itt minden a legteljesebb mértékben egyéni és szabad. Ez a szó: "Min d Istenből tanítottak észtek" azt jelenti, hogy egy keresztyén sem nézi a divatot, hanem azt, hogy Isten mit vár tőle s mivel Isten nem teremt két egyforma falevelet s nem alakít két egyforma életet, emélfogva minden élő külön találja meg a maga külön útját, ahogy Isten őt éppen vezetni akarja. Isten királyságában ismételten az egyenruha, mint ahogy a teremtésben is ismeretlen. Isten gyermekei nem keresik a feltűnést, de a színtelenséget sem. A bibliaolvasó ember tudja, hogy a keresztyének élő kövek, melyekből Isten temploma épül s hogy ez a templom egyúttal élő test is, Krisztus teste, s hogy minden tagja más és azért más, hogy a többi számára olyan munkát végezzen, melyet a többi nem végez, melyet csak ő tud végezni. Emélfogva a Krisztus új teremtésében nincs divat, nincs egyformaság, hanem boldog, változatos, ezerszínű s egymást kiegészítő sokféleség. A kegyelem polikilos, azaz sokszínű, sokféle, egyéni, mindenkinél másként megnyilatkozó és ható. A keresztyénnek szabad a maga külön útján járnia és ezt legfőbb az emberek veszik nála rosszméven, de nem az Isten. Komoly keresztyén embert tehát nem érdekel semmiféle "divat".

Vannak-e divatok a keresztyén emberek közt?

A kérdés kb. ezt jelenti: van-e világiasság, világhoz való alkalmazkodás, világ útján való járás a keresztyének közt? A felelet csak ez lehet: sok világiasságot találunk keresztyének közt; betör oda a világ divatja is; sok keresztyén nem akar elmaradni a világ mögött s résztvesz annak sok esztelenségében. A világiassággal és divatmajmolással azonban megszégyenítjük Fejűnket, ki azt akarja, hogy szabadok legyünk s mindenben Isten utmutatását kérjük, várjuk és kövessük. Vannak ártatlannak látszó divatok is, de az azokon való kapkodás is sátráni nevelő habással van a keresztyén jellemre. A keresztyén ne legyen különc; ne legyen feltűnő, kivéve, ha istenfélme miatt lesz hegyen épített várossá s bizonyosságtételével lesz mécslábra hely ezett világító mé-

csessé; földi, semleges és jelentéktelen dolgokban semmi esetre se keressen rendkívüliséget. De azokat a divatokat, melyek istentekének, erkölcsenek és másokra nézve rombolók, kerülje, mint a pokol zsarátnokát! Isten előtt nem állhatunk meg azaz a védekezéssel, hogy az volt a divat. Ha egy keresztyén nő szemérmetlen, meztelen öltözködéssel valakit botlásba vitt, Isten annak botlását sa ő kezéből fogja előkérni s nem kerül el a büntetést az a keresztyén varrónő vagy kereskedő nem, kinek keze alól a gonosz célu ruha kikerült. A botránkoztatás a legsúlyosabb bűnök közé tartozik s az Úr azt mondotta, hogy a botránkoztatónak jobb volna malomkövel a nyakába a tenger mélyében elpusztulnia, mint botránkoztatni akár a legkisebbet is Isten kicsinyei közül. Botránkoztatás alatt nem azt érti a Biblia, hogy nem szabad szörnyűködést kelteni a keresztyének vagy a vallásos és kegyeskedő világban, hanem azt, hogy nem szabad kelepécét állítani, mely a tudatlan és értelmetlen, az erőtelen és tehetetlen keresztyéneket megfogja. Ha valaki meztelen ruházkodással valakit paráznaságba csúbit és fertőz, az botránkoztatott, de nem az, akin az emberek szörnyűködnek.

A szörnyűködés mint divat-csináló.

Jézus nem volt divatos ember; sőt minden tekintetben elütött a megszokottól és oly utakon járt, melyeken az ekberek nem szoktak járni. Ok nélkül, szeretetből másokért meghalni, sohasem volt divat. Résztvenni a megvetettek lakomáján és a vendéglátó farizeusnak megmondani, hogy miben hibáznak: nem divatos cselekedet. Bizonyos, hogy a főfarizeus házában sokáig "szörnyűködtek" azon, hogy Jézus engedte, hogy a bűnös nő lábát könnyével öntözze és hajával törölje szárazra. Ilyesmit tenni ugyanis nem volt divat. Divat volt szombaton nem gyógyítani s nem volt divat ilyesmivel megharagítani a vezető zsidó férfiakat. Jézus sokszor szembeszállt a divattal. Azt mondta a divat ellenére: Nem a szombatért van az ember, hanem az emberért a szombat s ezzel mélyen "megbotránkoztatatta", azaz szörnyűködésre bírta a zsidókat. A szörnyűködés a vallásos, erkölcsi, művészi világban, a társadalmi érintkezésben és politikai vonalon az az eszköz, mely az

embereket visszatartja attól, hogy ne kövessék a többséget, azaz a divatot. A keresztyének közt is hasonló hatalma és rendeltetése van a szörnyűködésnek: ezzel őrzi s átán az elterjesztett divatot. Ha egy hűséges keresztyén Jézus utját követi, a Biblia szavát követi s nem a divatot, akkor a többség elkezd szörnyűködni s erre a félénk s bátortalan keresztyén megijed s megy a divat után. S átán divatba hozta a csecsemőkeresztiséget, mely teljesen értelmetlen dolog, a tömegurvacsoráztatást, mely Isten parancsa ellen való lázadás, a tévtanítások különböző alakját, melyek mögött valami s átáni csalás rejtőzik s az egyház elerőtlenítését vagy az Istenhez való hűség megtörését veszi velők célba a sőtéttség fejedelme. S átán divatba hozott képtelen és esztelen jelszavakat, mint azt: nem fontos, ki predikál, csak az a fontos, hogy a templomban legyünk. Aki az ilyen divatokkal szembeszáll s Istenhez és a kijelentéshez hű akar lenni, azonnal felhangzik a szörnyűködés kórusa s letiltja, visszatartja a divat áttörőjét. Kitekik. liturgia, egyházzervezet, papi hatalom, parochus-jog és számtalan megrögzött szokás nem isteni rendelések, hanem divatos intézkedések, elfogultságok és berendezkedések. Emberi intézkedések ellen fellázadni a világ szemében sokkal nagyobb bűn, mint Isten parancsát áthágni. Jézust nem azért végezték ki, mert egy embert is megrontott volna, hanem mert rontotta a papok keresetét, kik a templomot piaccá változtatták s mert megsértette a tanítók tekintélyét, kik a szombattörvénnyel s más emberi törvényekkel maguknak tekintélyt szereztek s az emberi lelkiismereten uralkodni tudtak. Ezek miatt kellett neki a szörnyűködők kiáltása között véreznie s meghalnia. A szörnyűködők ezt kiáltották: Feszítsd meg! A divat ma olyan bálvány, mint volt akkor a szombat. Ki a győzedelmes? Aki fejszét fog a bálványfára s azt kivágja! Isten Gedeonokat keres, akik szembe mernek szállni a bálványokkal, a divattal is! Jézus jajt is mondott, nemcsak evangéliumot hirdetett. Nem annak jaj, akin szörnyűködnek, hanem annak, aki a divattal bűnbe ejti embertársait, ha például azt szörnyűködéssel éri el!